Új klubbal, sok résztvevővel

Befejeződtek a SZOTE-kollégiumi napok

Egybehangzó vélekedések szerint még ennyien nem vettek részt a Szegedi Orvostudományi Egyetem kollégiumi napok elnevezésű rendezvénysorozatán, mint az idei öt napon. A tegnap befejeződött kollégiumi napok legnagyobb újdonsága az volt, hogy szerdán, a Canticum-énekkar és a Fortuna-együttes koncertje alkalmából — végre megnyílt az egyetem Dóm tér 9. szám alatti oktatási épületében az új SZOTE-klub. Amelynek mostani elkészültében őszintén szólva vajmi kevesen reménykedtek...

Igen korszerű, minden igényt kielégítő otthont kaptak a medikusok: öt helyiség (közöttük a nagyterem például egy diszkóesten 3—400 embert is képes „fogadni"), játékterem, lemez- és magnófelvételekre alkalmas stúdió, büfé, sőt rövidesen nyelvi laboratórium is — íme a kínálat. A kollégiumi napok ez évi rendezvénysorozatának legnagyobb adománya a színvonalas, változatos programokon kívül kétségtelenül az új orvosegyetemi klub megnyitása volt.

Természetesen, másutt is akadt látogatásra méltó esemény. Az Apáthy-kollégium nagytermében például, ahová csütörtökön délután, úgy negyed 4 tájban már csak nem mindennapi ügyességgel lehetett begyömöszölődni. A zsúfolt helyiségben fiatalok ültek (és álltak) körül egy ősz, idős embert, aki a humán tudományok szükségességéről beszélt (leendő orvosoknak!), arról, hogy a humanizmus nem szajkózott, hanem nagyon is mélyen átélt gyakorlati megléte és alkalmazása szükségesebb az orvosok körében, mint valaha. S talán van némi összefüggés e követelmény, és az orvosok mai, csökkent társadalmi rangja között...

Halk, áhítatos csönd, s az ősz, idős ember tovább beszél. A magyar belgyógyászat egyik legnagyobb alakjának, Korányi Sándornak volt tanítványa, mesél a két háború közötti korszak medikuséletéről, professzorairól, arról, hogy Korányi előadásaira mindig egy-egy betegséget illusztráló, élő embert vitt be, s talán többek között ennek is tulajdonítható, hogy akkoriban az egyetemi előadásoknak valamicskével nagyobb ázsiójuk volt, mint manapság...

Dr. Magyar Imre, a budapesti I. sz. Belgyógyászati Klinika közelmúltban nyugállományba vonult professzora — mert ő az, aki miatt lehetetlen bejutni a kollégium nagytermébe — egész egyéniségével valami olyasmit sugall, amire föltehetően igen nagy szüksége van a jövő magyar orvosainak: a hivatástudatnak az emberszeretettel szerves egységet alkotó szellemét, egy kitűnően tájékozott (és szerény!) karakter vallomásainak tükrében. Ha a kollégiumi napok rendezvényein egyedül csak ő vett volna részt, beszélvén életéről, orvosi és szépirodalmi (!) munkásságáról, válaszolván a kérdésekre — már akkor is megérte.

D. L.

Építők, túl a megyehatáron

Duna—Tisza közi Állami Építőipari Vállalatként működik ettől az évtől a Bács megyei Állami Építőipari Vállalat. A névváltozást nem utolsósorban az indokolja, hogy tevékenységükkel már rég túllépték a megyehatárt. Így például kecskeméti házgyárukból, amelynek évi termelése 2500—3000 lakás, összeszerelésre kész lakóházpaneleket szállítanak Budapestre, Százhalombattára, Dunaújvárosba, és kulcsátadással építkeznek Nagykőrösön, Cegléden. Kiszolgálják a családiház-, illetve a társaslakás-építőket is.

Kecskeméten, a Hunyadi városrészben álló két kétszintes házgyári lakóház szolgál modellül a családi házat építtetőknek, a műkertvárosban pedig kis társasházak építését tervezik házgyári panelekből.

Rajz János jubileuma

Az ország Szabó bácsija nem érte meg 75. születésnapját. Olyan szerényen, olyan halkan hagyta el világunk színpadát, mint ahogy elfoglalta helyét a közönség kedvencei között. A csend embere volt, még akkor is, ha olyan zajos műfaj lendítette előre pályáján, mint az operett. A kis gesztusok, a lényegre törő akcentusok, az árnyaltság embere volt, aki talán éppen a vidéki évek hatására — mindvégig ragaszkodott ahhoz, hogy publikumát soha, egyetlen pillanatra se ábrándítsa ki.

Színészdinasztia sarja volt, mégsem hullott ölébe a karrier. Talán, mert sokat hallott apjától, Rajz Ödöntől és anyjától, Vámosi Gizellától arról, milyen keserves is a komédiássors, milyen iszonyú az elkhósszekér terhe fenn a Kárpátokban, a Székelyföldön. A pályától visszavonult szülők oltalma alatt, még a hódmezővásárhelyi gimnáziumban töltött évek során, a véletlen sodorta útjába Kardos Gézát, az egykori debreceni direktort, aki egy tornagyakorlat után máris szerződtette. Így került mégis a pályára — s hogy a vér nem válik vízzé, igazolta három nővére és Ferenc fivére döntése is: mind-mind Thália szolgálatába szegődtek. Az új divat, a terjedő dzsesszoperett ideális teret teremtett számára, a színkópás ritmusok valósággal csábították az akrobatikus produkciókra — és mi tagadás, Rajz engedett a csábításnak. Veszedelmesen jó táncoskomikus volt. Persze hogy Budapest is látni-hallani akarta, méghozzá egyenesen az operettközpont, a Király Színház publikuma. Rajz jött, látott és győzött, majd hazament. Képtelen volt beilleszkedni a szakmai hierarchiájába, elviselni a féltékenykedést, az irigységet, hiányzott az a közelség, amelyet csak a vidéki színház kedvencei éreznek. Az igazsághoz tartozik — hiányzott a szerep is. Ugyanez — majdnem így — megismétlődött évekkel később, amikor a felfrissített Peleskei nótáriusban, ebben a revűsített daljátékban ismét feljött vidékről, hogy aztán pár zsúfolt ház után kis híján csakugyan visszatérjen szűkebb hazájába. Játszott Debrecenben, sokáig Szegeden, aztán Pécsett, Miskolcon — sokszor tucat darabban, lenge zenés bolondságban. Sohasem tagadta meg ezt a múltját. Igaz, nem is volt miért szégyenkeznie! Ahogy ő mondta: „Sohasem voltam igazi táncoskomikus, az operettekben is mindig jellemszínész voltam. Még a Gimbelem-gombolomban is meg lehet találni a jellemkomikumot, ha a színész törekszik rá."

A Peleskei nótárius után szerződtette Major Tamás egyenesen a Nemzeti színpadára — és Rajz Jánosból most már csakugyan egy ország kedvence lett. „a Rajz". A Volponétól a Szellemidézésig, a Mandragorától a Marat haláláig, az Ezer évtől Az ember tragédiájáig — szinte mindenben, akár pár mondatból is, emlékezetest alkotott. Becsülte a kis szerepeket, mert tudta, a színésztől függ, hogy csakugyan megmaradnak-e kis szerepnek.

Országos népszerűségét a film alapozta meg, főleg a Dollárpapa, a maga feledhetetlenül ügyefogyott, elesett amerikai nagybácsijával. És menthetetlenül rázúdult az öregemberek hosszú sora, mert „a Rajz ezt annyira érti". Jóval természetes életkora előtt megöregedett, és ő békésen elfogadta, hogy hirtelen ő lett a szakma, a közönség Rajz bácsija. A Két félidő a pokolban, a Tízezer nap, a Butaságom története, az Egy szerelem három éjszakája, az Új Gilgames, a Vasvirág, az Álmodozások kora — mind-mind szikrák, egy nagyra hivatott tehetség villanásai, és persze mi más lenne, örökké emlegetett jelenése a Gázolásban, ebben a sematizmust az őszinteséggel először feleseltető drámánkban is.

És most, amikor 75. születésnapján megpróbáljuk felidézni Rajz János alakját emlékezetünkben, mégis a hangját halljuk, ezt a kicsit reszketős, kicsit száraz hangot, ahogy megkérdezi: Mi volt magával, Péteri úr?...

Nemlaha György

Melléktermékből — alapanyagok

A mezőgazdaságban is előtérbe kerül a melléktermékek fokozott hasznosítása; a Mezőhegyesi Mezőgazdasági Kombinát és az Agrober közös program alapján vállalkozott a cukorgyári melléktermékek, a melasz „átalakítására". A nagy mennyiségben keletkező értékes biológiai anyagokat és szénhidrátot tartalmazó termékből megfelelő ipari módszerekkel lényegében olyan alapanyagokat nyerhetnek, amelyeket ismételten felhasználhatnak a mezőgazdaságban. A korábbi gyakorlat szerint a cukorgyári melléktermékeket mindenekelőtt közvetlenül az állatok etetésére használták fel, ám sokkal gazdaságosabb lehetőségek is vannak.

A kombinát és a tervezőberuházó vállalat üzemi technológiát fejleszt ki, és ennek alapján Mezőhegyesen épül fel az első nagyobb próbarendezés. Ezzel lehetővé teszik a melaszban levő anyagok jó hatásfokú kivonását, és többcélú felhasználását, egyebek között például takarmányélesztőt gyárthatnak. Ezt az anyagot a takarmányhoz keverik, és segítségével javítják a tápanyagtartalmat. Citromsavat is nyerhetnek az új technológiával, és berendezkedhetnek ipari szesz előállítására is. A program egyik érdekes része a motoralkohol előállítása.

A módszert „exportképessé" teszik. A technológiához az együttműködő partnerek épületet is biztosítanak —, könnyűszerkezetes elemekből — és ha a megrendelő úgy kívánja, az állattartó telepet, és annak valamenynyi létesítményét is szállítják.

Kongresszusra készülnek

Vöröskeresztesek a Szegedi Ruhagyárban

Mikor kezdődött a vöröskeresztes mozgalom a Szegedi Ruhagyárban? *Orosz Péterné* vöröskeresztes titkár szerint a gyár megalapításakor, tehát több mint 30 esztendeje. E három évtizedes hagyomány azonban csak egyik magyarázata annak, hogy a legeredményesebben tevékenykedő vöröskeresztesek közé tartoznak. A másik, hogy helyesen ismerték fel, sokrétű megbízatásaik, feladataik közül, melyek a legfontosabbak.

A szervezet céljait és a gyár dolgozóinak érdekeit szem előtt tartva ápolják, népszerűsítik az önkéntes véradó mozgalmat. Nem kis eredménnyel, hiszen számtalanszor bebizonyosodott már, a közel 400 véradó bármikor készen áll az arra rászorulók megsegítésére.

Különösen nagy gondot fordítanak az egészségvédelemre. Orvosi előadásokat, ismeretterjesztő filmvetítéseket rendeznek azokról a témákról, amelyek leginkább foglalkoztatják a dolgozókat. Évente megszervezik az onkológiai, fogászati, szemészeti szűrővizsgálatokat. De „rászoktatták" már a dolgozókat a rendszeres vérnyomás-ellenőrzésre is. A vöröskeresztes titkár minden üzemi szemlén részt vesz, s így azokon nemcsak műszaki, gazdasági jellegű kérdésekről esik szó, hanem azt is észreveszik, ha a lépcsőház pókhálós...

Több mint 400 nyugdíjasa van a ruhagyárnak. A róluk való gondoskodás nagy feladat a vöröskeresztes aktivistáknak. Napi munkájukhoz tartozik az ebédhordás, gyógyszerelés, hiszen a nyugdíjasok között sok az egyedülálló, beteges ember. Ám nem késlekednek akkor sem, ha lakásfelújításról, vagy nagytakarításról van szó. A nyugdíjasok rendszeresen visszalátogatnak, s nemcsak a nyugdíjastalálkozók ürügyén, amelyet évente két alkalommal rendeznek számukra.

Az öt alapszervezet közel ezer tagja a közeljövőben tartja értékelő és vezetőségválasztó taggyűlését. Bizonyára nálunknál részletesebben elemzik munkájukat, az esetleges javítanivalókat is észreveszik. Annyi bizonyos, szerénységre nincs okuk. Mint a titkár elmondta, szóvá teszik majd azt is, kinek van szüksége a mostanában egyre inkább tapasztalható adminisztrációburjánzásra? Miért kell egy rendezvény résztvevőinek számát százalékban is kiszámolni? Továbbá minek a napló, amelybe a tetteket dokumentálják, hiszen azok, mármint a tettek, a szocialista brigádnaplókban is nyomon követhetők. A ruhagyáriak hiányolják az úgynevezett szórólapokat, ismeretterjesztő kiadványokat. Ezek hiánya nehezíti például az üzemi orvos munkáját is.

M. E.

Berczeli A. Károly

Apa és anya

23. A töprengéstől kissé már kimerülten és elfásultan figyelt föl, mikor Barabás újra megszólalt:

— Lehet, hogy rossz társaságba került... Az idegenlégióban általában rovott múltú egyének vannak.

Annuska erre a megértő, enyhítő szóra hálásan rezzent föl:

— Saját magától sohasem vetemedett volna rablásra és gyilkosságra... Ennyire csak ismerem a saját fiamat! — s újból könnyek szivárogtak szeméből.

— Ne sírj örökösen! — intette le eléggé nyersen Gárgyán az asszonyt, mert egyre kitartóbban dolgozott benne az alattomos bűntudat, s ezt túl kellett kiabálnia. — Más is összekerül züllött egyénekkel, és nem csábul el. Péter, úgy látszik, erre született!

Az asszony erre összerándult, mintha heves fájdalom nyilallt volna a szívébe.

— Szóval, azt állítod, hogy erre születtem őt — mondta kisvártatva, s tekintete egyszeriben üressé vált. — Akkor minden szeretetem, igyekvésem kárba veszett...

Barabás már megbánta, hogy ilyenformán próbálta menteni a fiú bűnét, de kínos zavarában, a legjobb szándékkal ugyan, újabb baklövést követett el:

— Majd csak hazakerül, s akkor minden rendbejön... Elvégre, nyolc év nem a világ!

— Mit? — szisszent föl Gárgyán. — Te azt hiszed, hogy valaha átteheti a lábát az én küszöbömön? Soha, Kálmán! Soha!, én ezt a francia értesítést gyászjelentésként fogom fel. Péter meghalt! Nincs többé! És szeretném, ha úgy is kezelnénk őt, mint egy halottat.

Barabás sután tekergette a nyakát, s egy kissé megfélemlítve barátja indulatától, csak mellesleg jegyezte meg:

— Ebbe Annuskának is lesz beleszólása... Hiszen Péter az övé is...

Az asszony szeme felcsillant, s meleg barátsággal tapadt az esetlen lovagra.

— Köszönöm, Kálmán... Maga jobban megérti az én fájdalmamat, mint az uram... — S mintha az egész napi tespedésből hirtelen magához térne, a nősténytigris vadságával támadt Gárgyánra. — Te csak a becsületeden esett folt miatt bánkódol... De azt a gyereket én ismerem jobban... Én figyeltem minden mozdulatára, minden szavára, én joggal gondolhatok arra, hogy talán csak egy felelőtlen pillanat vitte a bűnre, s most már szánja-bánja gyöngeségét... Mindenki meginoghat egyszer az életében, most vájjam ki őt mindörökre a szívemből, mert te, az apja, holttá nyilvánítottad. Nem, nem és nem! Ha visszajön, akkor nagyobb szüksége lesz ránk, mint bármikor... Én szeretem őt, ha bűnös is... Kálmán, ugye maga is így látja?

Barabás csak egy pillanatig habozott a válasszal, mert látta, hogy Gárgyán arca megmegrándul, mint akiben nagy indulatok gyürkőznek egymással, s szeme is meg-megvillant, mint az ég, ha vihar közeledik, de azért elszántan állt az asszony mellé:

— Én is így látom — jelentette ki most már szinte harcra készen.

Gárgyán ebben a pillanatban úgy érezte, hogy ellenséges légkör veszi körül, hogy az a két személy, aki mindeddig a legközelebb állt hozzá, szövetséget kötött ellene, s most egységes támadásra készül. Ő valóban Péter becstelensége miatt rendült meg a legjobban, s csak utána gondolt a fiú végleges elvesztésére is. Férfi volt, aki értékel, s még szülői ösztöneit is le tudja küzdeni, ha úgy érzi, hogy ezzel megmentheti azt a kialakított világképet, mely eddig is életének keretéül szolgált. Ő, Gárgyán János, nem védhet egy gonosztevőt, ha még a fiáról van is szó. S e gondolatmenetében, mely számára a leglogikusabb és legtermészetesebb volt, nem számolt az anyával, akiben az anyai ösztön mélyen, a biológiai rétegekben gyökerezik, s hogy nincs olyan morális meggondolás, amely azt onnan kiszaggathatná. Az anya animális együttérzése, testben és húsban való azonosulása soha nem jut el az erkölcsi vagy szellemi principium ítélőszékéig, s az anyának, ha választania kell zseni és kretén fia között, valószínű, hogy a kretén mellé áll, mert ennek nyilván nagyobb szüksége van testi istápolásra.

De az a körülmény, hogy e pillanatban feleségе és barátja is, mintegy elpártolt tőle, s magasabb szempontjait semmibe sem veszi, különben is felzaklatott, s pattanásig feszült lelkiállapotát a végletekig sodorta. Hirtelen azt érezte, hogy egy elhidegült feleséggel áll szemben, s egy olyan baráttal, aki kettőjükhöz járt ugyan hosszú, hosszú esztendőkön át, de végtére is kiderült, hogy megható ragaszkodása nem neki, hanem elsősorban Annuskának szólt. Kisült, hogy ő lett a harmadik személy ebben az együttesben, ő, aki elsőnek hitte magát, mert Gárgyán és Annuska kezdettől fogva véd- és dacszövetségben élt, s bizonyára sokkal jobban megértették egymást, mint ő valaha is sejthette volna.

— Kedves, hogy ennyire egy húron pendültök — ugrott fel felbőszülten. — Nem is tudtam, hogy ennyire megértitek egymást — fűzte hozzá olyan gyilkos maliciával, hogy Barabás megremegett.

De már ez sem hagyta magát, s Annuska védelmében ő sem kímélte barátját:

— Mert te mindenkire gyanakszol, mindenkit felelőssé teszel, csak arra nem gondolsz, hogy benned is lehet hiba — mikor ezt kibökte, érezte, hogy teljesen a ferde derekú Tóth befolyása alá került, s egy pillanatra fel is rémlett előtte az alamuszi emberke képe. — Igen, igen, benned is lehet hiba, szállj csak magadba! Te is elkövethettél valamit, ami rossz hatással volt Péterre... Vagy hivatali pályádon sohasem botlottál?

(Folytatjuk.)